

20 . Koptekst en voettekst

In deze module leert u wat kopteksten en voetteksten zijn.

Bij een verslag of een scriptie ziet u vaak een **kop-** of **voettekst**. Dat is een steeds terugkerende regel bovenaan of onderaan een pagina. **Kop-** en **voetteksten** staan buiten de zetspiegel, in de boven- of de ondermarge.

Een **koptekst** is een tekst, die bovenaan elke pagina verschijnt. In deze module staat de volgende **koptekst**:

Koptekst en voettekst

Module 20

Een **voettekst** is een tekst, die onderaan elke pagina verschijnt. In deze module staat de volgende **voettekst**:

www.openofficeplaza.org

Standaard heeft een document geen **kop-** of **voettekst**. Indien u een **kop-** of **voettekst** in uw document wilt gebruiken, kunt u ze zelf invoegen.

Opdracht 20.1 Een kop- en voettekst invoegen

1. Open het bestand **Landeninformatie Griekenland** in de map **Writer B2** van de **oefenbestanden**.
2. Kies **Invoegen, Koptekst, Standaard**.
3. De ruimte voor de koptekst is ingevoegd. U kunt de koptekst direct intypen.
4. Typ de tekst *Landeninformatie Griekenland*.
5. Links bovenaan staat uw **koptekst**. Ook op de andere pagina's staat de **koptekst**. Nu gaat u de **voettekst** invoegen.
6. Kies **Invoegen, Voettekst, Standaard**.
7. Onder aan de pagina is de ruimte ingevoegd voor de **voettekst**.
8. Typ de tekst *Auteur Kees van Dalen*.
9. Controleer of de **voettekst** ook op de andere pagina's is ingevoegd.
10. Sluit het document, zonder de wijzigingen op te slaan.

Een **voetnoot** is een korte toelichting ter verduidelijking van een (nieuwe) term in de tekst. De **voetnoot** komt, zoals het woord al zegt, onderaan de pagina te staan. Achter de term die verduidelijkt wordt, komt een nummer (de verwijzing) te staan. Dat nummer verwijst naar de **voetnoot** onderaan, die hetzelfde nummer heeft.

Als alternatief worden ook wel **eindnoten** gebruikt. **Eindnoten** staan bij elkaar aan het einde van de tekst. **Voet-** en **eindnoten** worden volgens hetzelfde principe gemaakt. Daarom bespreken we hier het maken van **voetnoten**. Aan het einde van dit onderdeel laten we zien dat u **voetnoten** kunt omzetten in **eindnoten**.

Voetnoten maakt u via **Invoegen, Voetnoot** op de **Menubalk**. **Writer** plaatst een nummer in de tekst. In de paginaweergave gaat de cursor naar de onderkant van de bladzijde. Daar staat dan al een scheidingsstreep met hetzelfde nummer als in de tekst. U kunt direct de tekst van de **voetnoot** typen. Gebruikelijk is een wat kleinere letter dan de normale tekst. Bijvoorbeeld **Arial 10 pt**, als de hoofdtekst 12 punten groot is. U gaat in de volgende opdracht **voetnoten** plaatsen in de tekst.

Opdracht 20.2 Voetnoten invoegen

U gaat in de tekst **Dinosauriërs** zes **voetnoten** plaatsen.

1. Open het bestand **Dinosauriërs** in de map **Writer G1** van de **oefenbestanden**.
Aan het begin van de tweede zin van de tekst, staat het woord *reptielen*.
2. Plaats de cursor achter het woord *reptielen*.
3. Kies **Invoegen, Voet/Eindnoot**. Het volgende dialoogvenster verschijnt:

4. Klik op **OK**.
5. **Writer** maakt automatisch een **voetnoot** aan. Achter het woord *Reptielen* in de tekst verschijnt het getal 1. Dit zelfde getal wordt ook in de **voetnoot** geplaatst.

Opdracht 20.2 Voetnoten invoegen (vervolg)

6. Typ de volgende tekst in de **voetnoot**: *Reptielen (v. Lat. reptare = kruipen) of Kruipende dieren.*

De eerste **voetnoot** is nu gemaakt.

In de **12e** regel van de tekst staat het woord *Tyrannosaurus*.

7. Plaats de cursor achter het woord *Tyrannosaurus*.
8. Kies **Invoegen, Voet/Eindnoot**.
9. Klik op **OK**.
10. Typ de volgende tekst in de **voetnoot**: *Tyrannosaurus (v. tyran en Gr. sauros = hagedis).*
Op bladzijde **2** van de tekst moeten vier **voetnoten** komen. Ze staan vlak bij elkaar in de tweede alinea van de tweede bladzijde.
11. Achter het woord *meteorieten* moet de derde **voetnoot** komen:
Meteoriet, object dat vanuit de ruimte op de aarde neervalt.
12. Achter *broeikaseffect* moet de vierde **voetnoot** komen:
Broeikaseffect, het opwarmen van de aarde door de aanwezigheid van een aantal gassen in de atmosfeer.
Hieronder ziet u een afbeelding van hoe de onderkant van bladzijde 2 van de tekst Dinosauriërs er nu uit zou moeten zien:

3	Meteoriet , object dat vanuit de ruimte op de aarde neervalt.
4	Broeikaseffect , het opwarmen van de aarde door de aanwezigheid van een aantal gassen in de atmosfeer.

13. Sluit het bestand.

U haalt een **voetnoot** weg door de verwijzing in de tekst te verwijderen. De verwijzing kunt u net zoals een normale letter met **Backspace** of **Delete** verwijderen. Zodra u dat heeft gedaan, verdwijnt de **voetnoot** en wordt de nummering van de andere **voetnoten** aangepast. Bij het toevoegen of verwijderen van tekst worden de **voetnoten** automatisch verhuisd naar een volgende of vorige pagina.

Opdracht 20.3 Een voetnoot verwijderen

U gaat in de tekst **Broeikaseffect** de vierde **voetnoot** verwijderen.

1. Open het bestand **Broeikaseffect** in de map **Writer G1** van de **oefenbestanden**.
2. Plaats de cursor achter de **4** naast het woord *broeikaseffect*.
3. Verwijder de verwijzing met **Backspace**.
4. De **voetnoot** is verdwenen en de nummering van de andere **voetnoten** is aangepast. Controleer dit.
5. Sluit het bestand zonder de wijzigingen op te slaan.

Eindnoten worden aan het einde van een tekst vermeld. Veelal wordt dit gebruikt bij het weergeven van de bron van informatie, zoals boeken en internetsites.

Indien u in eerste instantie **voetnoten** heeft geplaatst, maar daar achteraf **eindnoten** van wil maken, dan is daar een mogelijkheid toe. Ook het omgekeerde is uiteraard mogelijk. **Eindnoten** staan bij elkaar aan het einde van de tekst.

Opdracht 20.4 Een eindnoot invoegen

1. Open het bestand **Broeikaseffect** in de map **Writer G1** van de **oefenbestanden**.
2. Plaats de cursor, onder het kopje *Indeling*, achter het woord *Ornithischia*.
3. Kies **Invoegen, Voet/Eindnoot**.
4. Klik in het venster **Voet/Eindnoot invoegen** op het rondje voor **Eindnoot**.

5. Klik op **OK**.
6. Typ de onderstaande tekst op de plek van de cursor (deze staat nu op een nieuw toegevoegde pagina aan het eind van het bestand):

Wolfsen, J. (1989) Dinosauriërs: vliegende draken?, Uitgeverij Longtime, Utrecht.

De eindnoten worden genummerd met kleine Romeinse cijfers (i, ii, iii, iv, enz.).

7. Sluit het bestand zonder de wijzigingen op te slaan.

Opdracht 20.5 Voetnoten omzetten in eindnoten

1. Open het bestand **Broeikaseffect** in de map **Writer G1** van de **oefenbestanden**.
2. Klik achter het getal **1** in de tekst achter het woord *Reptielen*.
3. Houdt de **SHIFT**-toets ingedrukt en éénmaal druk op pijltje naar links.

De **1** is geselecteerd.

4. Kies **Bewerken, Voet-/Eindnoot**.

Het venster **Voet-/Eindnoot bewerken** verschijnt.

5. Klik in het witte rondje vóór **Eindnoot**, onder het kopje **Type**.
6. Klik op de knop met de zwarte driehoek die naar rechts wijst.

De volgende **voetnoot** wordt opgezocht.

7. Klik in het witte rondje vóór **Eindnoot**, onder het kopje **Type**.
8. Klik nogmaals op de knop met de zwarte driehoek die naar rechts wijst.
9. Zet op deze manier alle **voetnoten** om in **eindnoten**.
10. Klik op **OK**.
11. Ga naar het einde van de tekst om de **eindnoten** te bekijken.

U zult merken, dat voor **eindnoten** geen Arabische (**1,2,3**), maar Romeinse cijfers (**i, ii, iii**) worden gebruikt.

12. Sluit de tekst zonder de wijzigingen op te slaan.